

KOTKA

Arkeologinen valvonta MM Kotkamills Oy: n tehdasalueella
maanäytteidenottokuoppien kaivuutöiden aikana
2026

Janne Soisalo

Tilaaaja: Arctic Sisu Corporation Oy

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Sisällys

Perustiedot.....	3
Kartta MM Kotkamills Oy: n tehdasalueen sijainnista Kotkassa	4
Kartta arkeologisessa valvonnassa kaivetuista näytteenottokuopista	5
Valvonnan tausta	5
Esiselvitykset	6
Valvonta ja havainnot.....	10
Tulos	19
Lähteet.....	20

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kansikuva: Maanäytteenottokuoppa Af 10 kuvattuna pohjoiseen.

Perustiedot

Alue ja taustaa: Kotkassa MM Kotkamills Oy: n tehdasalueen itäosaan suunnitellaan uutta käyttöä sahatoiminnan lakattua ja paikalla kartoitetaan mahdollisia saastuneen maan alueita. Osa alueesta sijaitsee *Kotka Ruotsinsalmen linnoituskaupunki* -nimisen muinaisjäännöksen (1790–1855) aluerajauksen sisäpuolella. Kymenlaakson museo edellytti lausunnossaan arkeologista valvontaa muinaisjäännösrajausten sisälle tehtävillä kuopilla, joista otetuista näytteistä tutkitaan maaperän mahdollisia haitta-aineita. Valvonta tehtiin Kymenlaakson museon lausunnon ja Museoviraston myöntämän tutkimusluvan mukaisesti. Paikalla valvottiin viiden 4 x 4 m laajuisen muinaisjäännösalueelle sijoittuvan kuopan kaivamista.

Muinaisjäännös: *Kotka Ruotsinsalmen linnoituskaupunki* (Mj. rek. 1000007482)

Ajoitus: Historiallinen.

Lausunto: Kymenlaakson museo, D/6/12.03.03/2025 KyM478

Tutkimuslupa: MV/02663/2025

Kiinteistö: 285-1-129-31

Osoite: Mercatorintie 8, 48100 Kotka.

Tarkoitus: Valvoa ulottuuko kiinteä muinaisjäännös, historiallisen ajan asuinpaikka, *Ruotsinsalmen linnoituskaupunki* (Mj.rek. 1000007482) kaivettavalle alueelle tai onko paikalla muita muinaisjäännöksiä.

Maastotyö: 16.4.2025

Tilaaja: Arctic Sisu Corporation Oy.

Tekijät: Arkeologitoimisto Aleksandria Oy. Maastotyö: Janne Soisalo. Raportti: Janne Soisalo.

Aikaisemmat tutkimukset: Takala, H. Maanala Oy. Arkeologinen koekaivaus Kotkansaaren sotataman alueella 2023.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

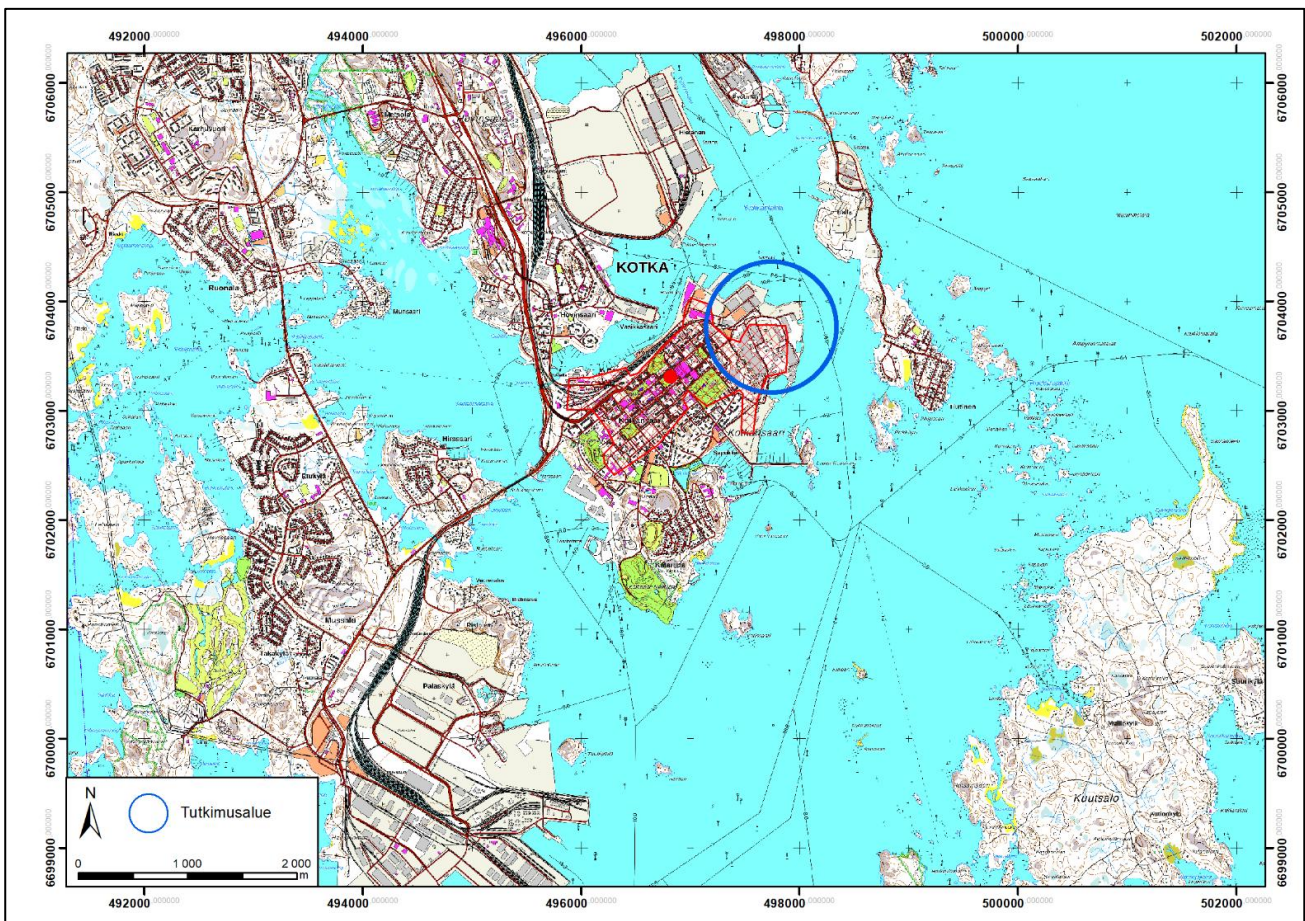
+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Tulokset: Valvonnassa ei saatu havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä *Ruotsinsalmen linnoituskaupunki* (Mj.rek. 1000007482). Tutkitulta alueelta ei löytynyt myöskään muita arkeologisia suojelukohteita tai löytöjä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 4/2026, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 4/2026. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja tallessa Arkeologitoimisto Aleksandria Oy: n kovalevyllä. Kuvat: Janne Soisalo. Raportin kohdenumerot ovat epävirallisia ja tarkoitettu vain karttaviitteiksi. Kaikki mittaukset on tehty Maastokartat sovelluksella ja niiden mittatarkkuus on +/- yksi metri.

Kartta MM Kotkamills Oy: n tehdasalueen sijainnista Kotkassa

Kartta 1. MM Kotkamills Oy: n tehdasalue sijaitsee noin 1.4 km Kotkan kirkosta koilliseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

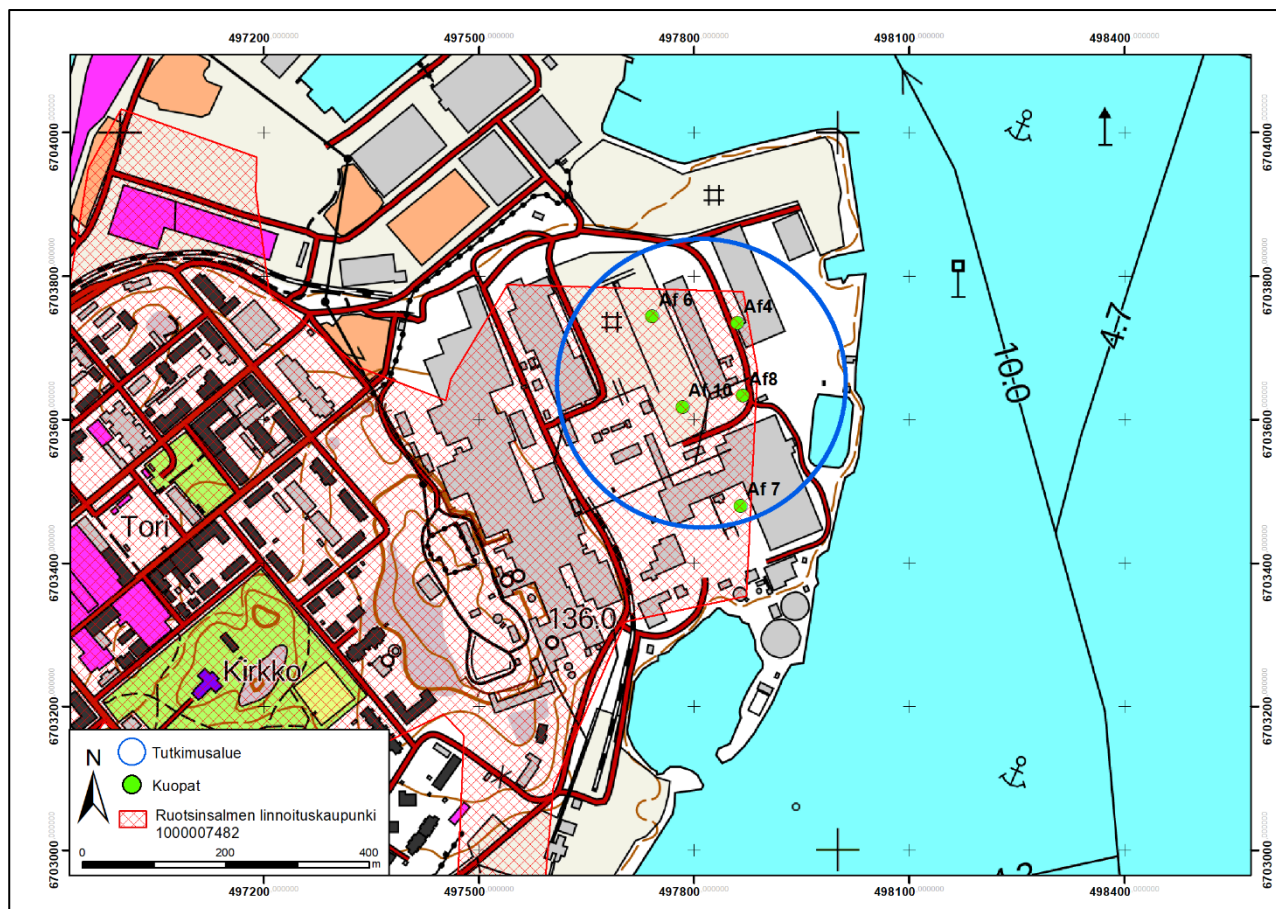
Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta arkeologisessa valvonnassa kaivetuista näytteenottokuopista

Kartta 2. Karttaan on merkitty kiinteän muinaisjäännöksen *Ruotsinsalmen linnoituskaupunki* alue punaisella rasterilla ja arkeologisessa valvonnassa kaivetut näytteenottokuopat, jotka on numeroitu kartalle.

Valvonnan tausta

Nykyisen Kotkan kaupungin alueella sijaitsi 1790 perustettu *Ruotsinsalmen linnoituskaupunki* (Mj. rek. 1000007482), jonka venäläiset rakensivat suojaamaan valtakunnan länsirajaa. Enimmillään kaupungin asukasluku oli 1800 -luvun alkuvuosina noin 10 000, joka koostui sotilaista sekä muusta asujaimistosta. Linnoituskaupunki menetti sotilaallisen merkityksensä Suomen sodan (1808–1809) jälkeen ja lähes kaikki sotilaat sijoitettiin muualle muiden asukkaiden seurattessa perässä. Venäjän keisari Nikolai I määräsi kaupungin sotasataman ja linnoituksen lakkautettavaksi 1826. Lopullisesti kaupunki autioitui Krimin sodan aikana 1855 tapahtuneen tuhoutumisen seurauksena.

Nykyinen vuonna 1879 perustettu Kotkan kaupunki on rakennettu vanhan linnoituskaupungin paikalle ja nykyisellä MM Kotkamills Oy: n tontilla on ollut sahatoimintaa 1870-luvulta alkaen. Nyt sahan toiminta on lakannut ja alueelle suunnitellaan uutta käyttöä. Pitkään jatkuneen sahatoiminnan

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

takia alueen maaperästä tutkitaan mahdollisia haitta-aineita kaivamalla syviä 4 x 4 metriä maanäytteidenottokuoppia. Osa suunnitelluista kuopista sijoittuu *Ruotsinsalmen linnoituskaupungin* muinaisjäännösalueen rajauksen sisälle ja Kymenlaakson museo edellytti lausunnossaan D/6/12.03.03/2025 KyM478, että kaivuutyömaalla on arkeologi valvomassa muinaisjäännösalueelle sijoittuvien kuoppien kaivuuta.

Alueen suunnittelusta vastaava Arctic Sisu Corporation Oy tilasi arkeologisen valvonnan Arkeologitoimisto Aleksandria Oy:ltä. Valvontaa varten haettiin Museovirastosta tutkimuslupa MV/02663/2025 ja arkeologi FM Janne Soisalo teki valvonnan maastotyön, 16.4.2026, tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Esiselvitykset

Ennen maastotöitä katsottiin *Ruotsinsalmen linnoituskaupunkia* (Mj.rek. 1000007482) sekä muita lähiseudun muinaisjäännöksiä koskevat tiedot Muinaisjäännösrekisteristä ja luettiin aikaisemmissa tutkimuksissa alueelta tehdyt havainnot. Nyt suunniteltujen näytteenottokuoppien itäpuolella tehtiin arkeologinen kaivaus 2023, jolloin paikalta löydettiin sotasatamaan liittyviä rakenteita. Muita tutkimuksia ei valvottavan alueen läheisyydessä ole tehty.

Nykyisin alue on asfaltoitua ja tasaista kenttää, jolla sijaitsee teollisuusrakennuksia. Valvottavaa aluetta ja sen lähiseutua kuvaavat vanhat kartat ja ilmakuvat tarkastettiin. Näiden mukaan paikalla on ollut saha- ja teollisuustoimintaa 1870-luvulta nykypäivään saakka. Kartoista ja ilmakuvista voi päätellä, että alkuperäisiä pinnanmuotoja on tasoitettu ja rantoja täytetty viimeistään jo 1920-luvulle tultaessa. Satamana aikoinaan toiminut pohjoiseen aukeava merenlahti on täytetty lopullisesti 1900-luvun lopulla. Alueella on siis ollut pitkään tehdastoimintaa ja alkuperäiset maanpinnan muodot on tasoitettu. Periaatteessa täyttömaiden alla voisi kuitenkin olla säilyneenä *Ruotsinsalmen linnoituskaupunkiin* liittyviä rakenteita.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

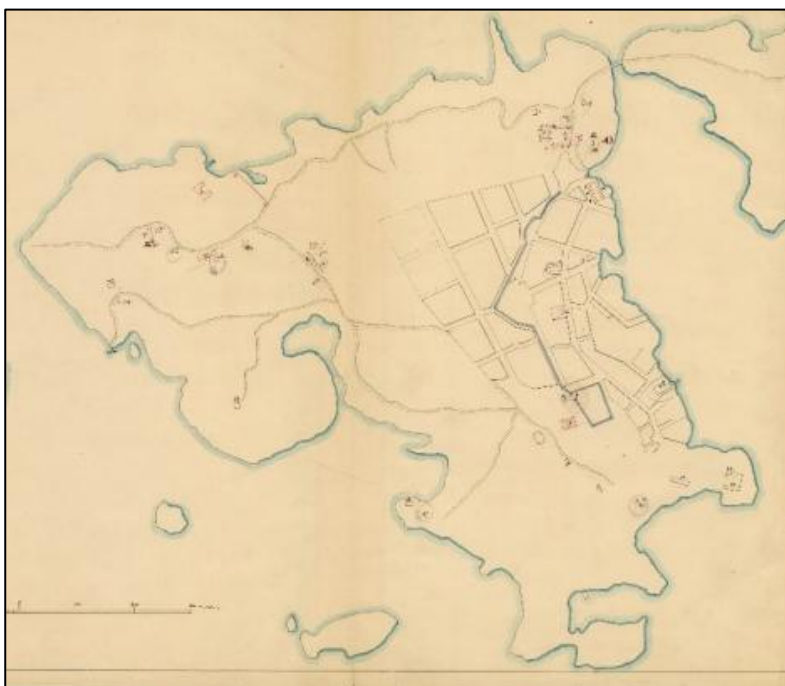
Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta 3. Ote kartasta vuodelta 1800, jossa on merkittynä Valamon luostarille kuuluneet alueet. Kartan avulla voi hahmotella tutkimusalueen alkuperäisiä rantaviivoja.

Kartta 4. Lakkautetun Ruotsinsalmen linnoituksen pääasemakaava 1854. Tutkimusalue alhaalla.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta 5. Karttaote tutkimusalueesta vuodelta 1886. Alueella on sahaan liittyvää toimintaa ja rautateitä, mutta alkuperäisiäkin pinnanmuotoja on vielä jäljellä.

Kartta 6. Vuonna 1940 laaditulla kartalla aluetta on tasoitettu, mutta satama-allas on käytössä.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

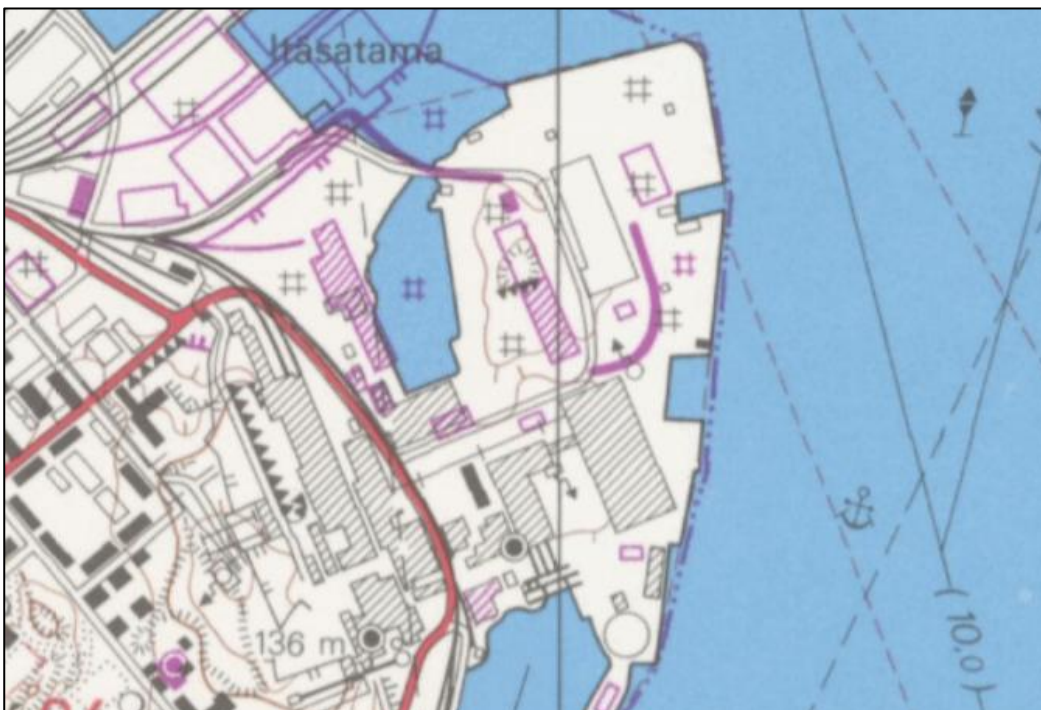
Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Ilmakuva alueelta vuodelta 1940.

Kartta 7. Ote peruskartasta vuodelta 1988. Aluetta on täytetty ja nykyiset rakennukset on merkitty kartalle.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Valvonta ja havainnot

Alue tarkastettiin silmämääräisesti ennen kaivuutöiden aloittamista, jolloin voitiin todeta, ettei näytteenottokuoppien läheisyydessä tai muuallakaan alueella ole säilynyt maanpäällisiä merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Kaivettavat näytteenottokuopat oli valmisteltu kaivuutöitä varten etukäteen, jolloin asfaltti oli poistettu valmiiksi niiden kohdalta ja kaivuutyö päästiin aloittamaan heti. Kaikki näytteenottokuopat kaivettiin suurella kaivinkoneella. Havainnointi tehtiin kaivettavan kuopan reunalta turvallisen etäisyyden päästä. Kuoppiin ei menty sortumavaaran takia ja myöskään niistä kaivettua maata ei juuri kaiveltu mahdollisten myrkyllisten aineiden takia. Havainnointi perustui siis suurimmalta osin siihen mitä kuopista oli silmin nähtävissä. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen muinaisjäännösalueelle ei tehty maaperäkairauksia.

Näytteenottokuoppa Af 4

Näytteenottokuopan keskikoordinaatit: N 6703734 E 497860

Näytteenottokuopan pinnan korkeus: 4,56 m mpy ja suurin syvyys 40 cm maanpinnasta.

Havainnot: Heti asfaltin alla oli 20–40 cm paksuudelta sepeliä, jonka alla peruskallio. Ei havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tai löytöjä.

Näytteenottokuopan Af 4 paikka ennen kaivuutyön aloittamista. Kuvattu lounaaseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Näytteenottokuoppa kaivettuna peruskallioon saakka. Kuvattu lounaaseen.

Näytteenottokuoppa Af 6

Näytteenottokuopan keskikoordinaatit: N 6703743 E 497741

Näytteenottokuopan pinnan korkeus: 3,90 m mpy ja suurin syvyys 3 m maanpinnasta. Kivien välistä näkyvyyttä vielä noin metrin syvemmälle.

Havainnot: Heti asfaltin alla oli 40 cm paksuudelta sepeliä, jonka alla suuria kivenlohkareita ja sepeliä. Välissä paikoin purkujätettä ja mustaa palojätettä. Noin 2,5 metrin syvyydestä alkaen palojätettä. Ei havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tai löytöjä.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Näytteenottokuopan paikka ennen kaivuutyön aloittamista. Kuvattu itään.

Näytteenottokuoppaa kaivetaan. Kuvattu pohjoiseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kuopasta kaivettua louhetta. Kuvattu lounaaseen.

Näytteenottokuoppa AF 6 kaivettuna näytteenottosyvyyteen. Kuvattu etelään.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Näytteenottokuoppa Af 7

Näytteenottokuopan keskikoordinaatit: N 6703479 E 497864

Näytteenottokuopan pinnan korkeus: 5,70 m mpy ja suurin syvyys 45 cm maanpinnasta.

Havainnot: Sepelipinnan alla oli 45 cm paksuudelta sepeliä, jonka alla peruskallio. Ei havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tai löytöjä.

Kaivaminen aloitettiin paljaalta sepelipinnalta. Kuvattu lounaaseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Näytteenottokuoppa Af 7 kaivettuna peruskallioon saakka. Kuopassa näkyy samaa mustaa jättemaata kuin muuallakin Kuivaamon ympäristössä. Kuvattu koilliseen.

Näytteenottokuoppa Af 8

Näytteenottokuopan keskikoordinaatit: N 6703633 E 497867

Näytteenottokuopan pinnan korkeus: 4.50 m mpy ja syvyys m maanpinnasta.

Havainnot: Hiekkaa ja sepeliä 50 cm, jonka alla maata, purkujätettä ja teollisuusjätteellä tehtyä täyttöä. Ei havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tai löytöjä.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kaivaminen aloitettiin hiekka- ja sepelipinnalta. Kuvattu koilliseen.

Näytteenottokuoppa Af 8 kaivamista. Tumma teollisuusjäte alkaa pilkistämään esiin jo 20–30 cm syvyydestä. Kuvattu koilliseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kuoppa kaivettiin 2 m syvyiseksi. Kuvassa näkyy mustaa ja vaaleaa jättemaata, jota on käytetty täyttämiseen. Kuvattu itään.

Näytteenottokuoppa Af 10

Näytteenottokuopan keskikoordinaatit: N 6703617 E 497783

Näytteenottokuopan pinnan korkeus: 4.49 m mpy ja syvyys 2 m maanpinnasta.

Havainnot: Hiekkaa ja sepeliä 50 cm, jonka alla suuria lohkkareita. Kuoppaa ei pystytty kaivamaan kaivinkoneella syvemmäksi. Alimpien kivenlohkkareiden välistä, noin metri kuopan pohjaa syvemmältä, näkyi vettä. Ei havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä tai löytöjä.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Näytteenottokuopan Af 10 paikka kuvattuna itään.

Näytteenottokuoppa Af 10 kaivamista. Kuvattu pohjoiseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kuoppa kaivettiin 2 m syvyiseksi. Kuvattu itään.

Tulos

Valvonnassa ei saatu mitään havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä eikä arkeologisista löydöistä. Kaikki valvonnassa kaivettu maa oli 1900-luvulla tehtyjä täyttökerroksia ja kaivaminen päättyi kuopissa Af 4 ja Af 7 peruskallioon.

11.5.2026

Janne Soisalo

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Lähteet

kirjallisuus

Hultin, Herman 1904: *Historik öfver Kotka Stad. Utgifven med anledning af stadens 25-års jubileum*. Kotka.

Kaukiainen, Yrjö 2012: *Kymenlaakson 1700-luku*. Kaukiainen, Yrjö (toim.) Kymenlaakson historia 1. Jokilaakso ja rajamaa esihistoriasta 1810-luvulle. s. 262–437. SKS. Helsinki.

Rosén, Ragnar 1953: *Kotkan esivaiheet*. Anttila et. al. (toim.). Kotkan historia I. s. 1–90. Helsinki.

Kartat

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos, <http://vanhatpainenetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Kartta 3. Ruotsinsalmen linnoitus. Ruotsinsalmen sataman ja Kymminlinnan linnoituksen sekä ympäristön kartta. Valamon luostarille kuuluvat maa-alueet. 1800. Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

<https://astia.narc.fi/uusiastia/>

Kartta 4. Lakkautetun Ruotsinsalmen linnoituksen pääasemakaava. Suunnitellut työt. 1854

Kansallisarkiston digitaaliarkisto. <https://astia.narc.fi/uusiastia/>

Kartta 5. <https://vanhatkartat.fi/#13.51/60.46826/26.95059>

Kartta 6. <https://vanhatkartat.fi/#13.51/60.46826/26.95059>

Kartta 7. <https://vanhatkartat.fi/#13.51/60.46826/26.95059>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, muinaisjäännösrekisteri ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi